

Zájmová/profesní samospráva

NP102Zk Organizace veřejné správy

VI. kolektivní konzultace 5. 11. 2021

Petr Havlan

Osnova konzultace a její cíl

- Zájmová a profesní samospráva obecně
 - Profesní komory s povinným členstvím
 - Profesní komory s nepovinným členstvím
 - Vysoké školy
-
- **Cíl:** cílem této přednášky je, aby studenti byli s to vymezit a v tom podstatném přiblížit, co je to zájmová a profesní samospráva, a v tomto kontextu charakterizovat její subjekty.

Na co má konzultace zejména odpovědět?

- 1) *Co zejména charakterizujete zájmovou/profesní samosprávu a je její postavení zakotveno na ústavní úrovni?*
- 2) *Jak je tvořena a co zahrnuje soustava subjektů zájmové samosprávy v České republice?*
- 3) *Co zejména charakterizujete postavení profesních komor s povinným členstvím a jaký je jejich aktuální výčet?*
- 4) *Co zejména charakterizujete postavení profesních komor s nepovinným členstvím a jaký je jejich aktuální výčet?*
- 5) *Co je příznačné pro organizaci tzv. akademické samosprávy v Česku a jaké je její právní zakotvení?*
- 6) *V čem lze spatřovat smysl a význam fungování zájmové/profesní samosprávy v dnešní době?*

Zájmová a profesní samospráva obecně

▪ **právnícké osoby veřejného práva**

- jsou takové PO, které vznikly a existují, aby primárně plnily veřejné úkoly, resp. úkoly veřejné správy
- typicky tzv. veřejnoprávní korporace jako např. územní samosprávné celky nebo veřejné vysoké školy
- jejich charakter je dovozován z povahy úkolů, předmětu činnosti či pravomoci a působnosti

▪ **profesní komory a zájmová sdružení s přiznaným veřejnoprávním postavením**

- jde o skupinu veřejnoprávních korporací
- rozhodující roli zde hraje hledisko zájmové a osobní
- jejich vznik a existence jsou spjaty se speciálními zákony, které mj. řeší klíčovou otázku nuceného (zpravidla) nebo volného členství a zakládají veřejnoprávní oprávnění (tzv. veřejnomocenský status)

Zájmová a profesní samospráva obecně

- stát může delegovat svou primární moc na jiné subjekty - pak již tato moc nemá charakter moci státní, ale je vykonávána jako moc samosprávná
 - delegace moci na územní celky (územní princip) → samospráva územní – má ústavní dimenzi
 - delegace moci na zájmové organizace (věcný princip) → samospráva zájmová – není v ústavě explicitně zakotvena
- zájmová samospráva zahrnuje zejména samosprávu svobodných povolání (tzv. profesní samosprávu) a samosprávu vysokých škol (tzv. akademickou samosprávu)
- dělení zájmové samosprávy:
 1. profesní komory s povinným členstvím
 2. komory s nepovinným členstvím
 3. vysokoškolská samospráva

Zájmová a profesní samospráva obecně

charakteristické rysy zájmové samosprávy

■ 1. zákonný základ zřízení

- zřizovány zákonem (výjimkou jsou soukromé vysoké školy)

■ 2. právní základ

- právní subjektivita (osobnost) korporací; pravomoc vydávat vlastní předpisy

■ 3. ekonomický základ

- každý subjekt zájmové samosprávy sám hospodaří s vlastním majetkem
- základním zdrojem příjmů jsou členské příspěvky (výjimku představují vysoké školy)

■ 4. osobní základ

- subjekty zájmové samosprávy, coby veřejnoprávní korporace, jsou tvořeny personálním substrátem, sestávajícím většinou z fyzických osob

Profesní komory s povinným členstvím

- zákonem zřízené právnické osoby povinně sdružující osoby určitého povolání

- v současné době existují tyto komory:

- a) se sídlem v Brně

- Exekutorská komora ČR (z. č. 120/2001 Sb.)

- Komora daňových poradců ČR (z. č. 523/1992 Sb.)

- Komora patentových zástupců ČR (z. č. 417/2004 Sb.)

- Komora veterinárních lékařů ČR (z. č. 381/1991 Sb.)

- b) se sídlem v Olomouci

- Česká lékařská komora (z. č. 220/1991 Sb.)

- c) se sídlem v Praze

- Česká stomatologická komora (z. č. 220/1991 Sb.)

- Česká lékárnická komora (z. č. 220/1991 Sb.)

- Česká advokátní komora (z. č. 85/1996 Sb.)

- Česká komora architektů (z. č. 360/1992 Sb.)

- Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (z. č. 360/1992 Sb.)

- Komora auditorů České republiky (z. č. 93/2009 Sb.)

- Notářská komora České republiky (z. č. 358/1992 Sb.)

Profesní komory s povinným členstvím

- sdružují samostatně výdělečně činné *fyzické osoby* v činnostech stanovených zákonem (zejména v oblasti tzv. svobodných povolání)
- členy *nemohou* být právnické osoby
- na vstup do komory existuje *právní nárok*, a to po splnění zákonných předpokladů (zejména potřebné odborné kvalifikace)
- předmětné profese nelze vykonávat bez členství v dané komoře (takový výkon povolání by byl neoprávněným podnikáním ve smyslu správněprávních, popř. trestněprávních předpisů)
- každá komora (jak ostatně vyplývá i z výše provedeného „audio“ přehledu) má *soustavu svých orgánů*; ač se názvy těchto orgánů u jednotlivých komor liší, vždy zde najdeme nějaký orgán typu orgánu vrcholného (normotvorného), výkonného, potažmo statutárního, kontrolního a disciplinárního
-

Profesní komory s povinným členstvím

Působnost komor a přezkum jejich rozhodnutí

- *územní působnost* profesních komor je vymezená státním územím
- jednotlivé komory jsou různě územně členěny (přímo ze zákona je členěna notářská komora)
- *věcná působnost* spočívá v okruhu činností, jimiž je komora zákonem pověřena (vč. oprávnění vykonávat nad členy mocenská oprávnění; možnost ukládat jim sankce v to počítaje)
- v případech, kdy rozhodnutí samosprávných profesních komor (stejně tak rozhodnutí vysokých škol) zasahují do *veřejných subjektivních práv*, jsou přezkoumatelná (krajským) správním soudem podle SŘS (výjimku představuje kárná odpovědnost exekutorů)
- v případech, kdy rozhodnutí zasahují do *soukromých subjektivních práv*, připadá v úvahu postup podle § 244 a násl. OSŘ
- *kompetenční spory* mezi orgánem samosprávy a správním úřadem a spory mezi orgány všech typů samosprávy navzájem rozhoduje Nejvyšší správní soud podle § 97 SŘS

Profesní komory s nepovinným členstvím

- členy mohou být nejen *fyzické*, ale *i právnické osoby*
- příslušnost k dané komoře není podmínkou výkonu určité profese
- v současnosti existují dvě komory tohoto typu:
 - Hospodářská komora ČR se sídlem v Praze
 - Agrární komora ČR se sídlem v Olomouci
- obě komory jsou zřízeny jedním zákonem (z. č. 301/1992 Sb.) jako právnické osoby, ale *nemají* žádná veřejnomocenská oprávnění vůči svým členům

Vysoké školy

- tradice vysokoškolské samosprávy sahá až do středověku - stávající právní úprava (z. č. 111/1998 Sb., o vysokých školách) na tuto tradici navazuje
- VŠ jako samosprávné korporace a nejvyšší článek vzdělávací soustavy představují vrcholná centra vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti; hrají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti
- samospráva VŠ se projevuje mj. tím, že je garantováno, že nikdo kromě VŠ nemá právo:
 - přiznávat akademické tituly
 - konat habilitační řízení
 - konat řízení ke jmenování profesorem
 - používat akademické insignie
 - konat akademické obřady

Vysoké školy

VŠ - akademické svobody a akademická práva

- *svoboda vědy, výzkumu a umělecké tvorby a zveřejňování jejich výsledků*
- *svoboda výuky* spočívající především v její otevřenosti různým vědeckým názorům, vědeckým a výzkumným metodám a uměleckým směrům
- *právo učit se* zahrnující svobodnou volbu zaměření studia v rámci studijních programů a svobodu vyjadřovat vlastní názory ve výuce
- *právo členů akademické obce volit* zastupitelské akademické orgány

Vysoké školy

VŠ - akademická obec a orgány veřejné VŠ

- akademickou obec tvoří akademičtí pracovníci a studenti
- vůle akademické obce je vykonávána prostřednictvím *orgánů* vysoké školy, jimiž jsou:

- a) akademický senát
- b) rektor
- c) vědecká rada nebo umělecká rada
- d) rada pro vnitřní hodnocení
- e) disciplinární komise
- f) správní rada veřejné vysoké školy
- g) kvestor

Vysoké školy

Samosprávná působnost veřejné VŠ - zejména:

- vnitřní organizace
- určování počtu přijímaných uchazečů o studium; určování podmínek pro přijetí ke studiu a rozhodování v přijímacím řízení
- tvorba a uskutečňování studijních programů
- zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností VŠ a vnitřní hodnocení této kvality
- organizace studia
- rozhodování o právech a povinnostech studentů
- zaměření a organizace tvůrčí činnosti
- pracovněprávní vztahy a určování počtu akademických pracovníků a ostatních zaměstnanců
- habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem
- spolupráce s jinými vysokými školami a právníckými osobami, jakož i zahraniční styky
- ustavování samosprávných akademických orgánů vysoké školy
- hospodaření vysoké školy a nakládání s majetkem v souladu se zvláštními předpisy
- stanovení výše poplatků spojených se studiem

Prameny ke studiu

Obecná (základní) studijní literatura

- Průcha, P.: Správní právo, obecná část. 8. vydání. Brno: Doplněk, 2012, s. 184 - 186
- Hendrych, D.: Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 115
- Sládeček, V.: Obecné správní právo. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 318 – 321, 327 – 335, 337 - 339

Specifická (doporučená) studijní literatura

- Schelle, K.: *Dějiny české veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009
- Koudelka, Z.: *Samospráva*. Praha: Linde, 2007
- Balík, S.: *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 1998
- Sedláček, J.: *Auditing*. Brno: Masarykova univerzita, 2001
- Fiala, J., Mates, P.: *Komory podnikatelů a komory svobodných povolání*. Brno: Masarykova univerzita, 1994